

Locuint'a Redactorului

si

Cancellari'a Redactiunii

o in

Strat'a tragatorului (L5-
vésutoxa), Nr 5.

Scrisorile nefrancate nu se vor
primi decatu numai de la corespon-
dintii regulari ai „Federatiunii“
Articlii tranisi si nepublicati se
vor arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Prețulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 8 fl. v. a.
Pre șese lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu întregu . 12 „ „ „

Pentru Roman'a:

pre a. întregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru insertiuni:

10 or. de linia, si 30 or. taos'a tim-
brale pentru șiese-care publica-
tiune separatu. In locul deschian
20 or. de linia.
Unu exemplariu costa 10 cr.

Invitare de prenumeratiune

la Diurnulu politicu

„FEDERATIUNEA“

pre Cursulu Anului MDCCCLXXI.

Condițiunile remanu celea vechie. Diurnulu va urmá,
cá mainainte, a esá de trei ori in septemana: *Mercuri-a,*
Vineri-a si Dominec'a, totu-de-un'a dominet'a. Pretinlu e
eunoscutu:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.

„ 6 „ „ . . . 6 „ „ „

„ annulu întregu . 12 „ „ „

Pentru Roman'a si tierrele straine:

Pre trei lune . . . 8 lei n. = 8 franci.

„ 6 „ „ . . . 16 „ „ = 16 „

„ annulu întregu . 30 „ „ = 30 „

Invetiatoriloru satesci — addeverindu lips'a mediu-
loceloru — se va dá, si pre vitoriu, cu pretinlu scadiutu,
adeca pre 3 lune 2 fl. v. a., pre 6 lune 4 fl. v. a., pre
annulu întregu 8 fl. v. a. Gratificatiunile se facu numai
celoru lipsiti de tote mediu-locele materiale, precum s'a
urmatu si pásu acum d'in partea nostra.

Tramitarea baniloru de prenumeratiune prin avise
postale este cu multu mai indemana si cu mai pucine
spese decátu prin epistole; deci colele de subscriptiune
tiparite, — cari le întrebuintásemu pásu acum, mai alesu
pentru collectanti, — au devenitu, intru adeveru, de
prisosa. Prin urmare, ni luámu libertatea de a rogá pre
OO. nostri cetitori, ca sá binevoiesca a se prenumera prin
avisele postale, unde se pote, éra unde acésta indemana
lipsesce, a tramite banii in epistole francate. — *Collectan-
tiloru,* cari voru binevol a se insarciná cu adunarea pre-
numerantiloru, se dá, ca si in trecut, de la *șapte* essem-
plarie, *unulu gratificatiune,* séu *pre iulu respund.* *Numale,*
post'a ultima, locuint'a, etc. a se scrie legibilu. — *Recla-
matiunile* a se face in epistole deschise (nesigillate) si ne-
francate. Acést'a o repetím in adinsu, cá-ce totu se
mai întempla, de unii d'intre OO. cetitorii nostri reclama
in epistole sigillate, facundu spese netrebuintiose.

Scire electrica.

Data Pitesci, (Roman'a) 12. ian. 1871. la 9 ore 10 min. sér'a.
Sosita la Vatiu in 13. „ „ „ 10 „ 5 „ dem.

Leontina, Alexandru Romanu. — Anna, Iosifu
Hodosiu. — Svetozaru, Anca, Milica, Mileticu. —
Ionu Porutiu. — Ungaria, Vatiu.

„Multiamescu si salutu pre voi, ce
luptati si suferiti pentru dreptate si
veritate! Candu lumin'a se va face,
veti fi salutati si de acei-a, cari ve pri-
vescu de inimi. Traiesca Federa-
tiunea!“

Ionu Bratiannu.

Revist'a anului 1870.

III.

Se venimu la A u s t r i a.

Acestu statu-imperiu, de la pactulu conventu
intre germanii Austriei proprie si intre magiarii
Ungariei, care, aceste doue elemente l'a contractatu
anca la anulu 1867., nu mai scimu cum se nume-
ce. Este elu A u s t r i a, séu A u s t r o - U n -
g a r i a, séu O s t r u n g a r i a? séu ce este?
cum se numesce? Séu ca este unu Galimathi'a?

Fia ori cum, Lumina putina, ecitate si mai
putina, dreptate nulla — a remasu, cá mai nainte
asi si in an. 1870., reflexulu fisonomieii bicompo-
site a acestoru doue elemente ce porta si dom-
nescu politic'a statului bizaru.

Nemtii au continuatu a se afirmá singuri in-
tr'o parte a imperiului, desconsiderandu pre Bo-
hemi si pre cei-a-lalti slavi si pre romani (in Bu-
covin'a); magiarii au facutu asemenea in céstalalta
parte, ignorandu, dispretiundu ba incarcerandu
chiaru pre romani si pre slavi. Nici-o apropiare

in nici-o parte. Ba prin aprile 1870., magiarii
gelosi de „domni d'in Vien'a“, au emisu ide'a de
unu T r i a l i s m u in locu de D u a l i s m u;
vrendu adeca, a placé Bohemiloru, diceau ca tie-
rele de coron'a bohema formédia unu statu de sine
statoriu, si acestu-a ar' poté fi coordinatu cu ce-
lelalte doue state, cu Ungari'a si cu Austri'a pro-
pria. Bohemii inse scieau despre „danai dona fer-
rentes“, si au remasu pre lanza Federalismu.

Nu potemu a intermitte si a nu insemná, ca
bohemi in an. 1870 n'au luat parte la Reichs-
rath-ulu d'in Vien'a, si ca polozii, slovenii si roma-
nii au iesitu d'in acelu Reichsrath pentru nescon-
siderarea drepturiloru tiereloru si ale natiunalita-
tiloru.

In U n g a r i a, daca este ne vorbimu in
specialu si despre ea, anulu 1870. a remasu a fi
fidela emanatiune a pactului ce magiarii au facutu
cu germanii Austriei in beneficiulu loru propriu
si in detrimentulu celoru-lalte natiuni. Legislatiune-
a d'in Pest'a a infrumsetiatu cunun'a legiurei
sale inca cu vre-o câte-va legi in defavorulu ro-
maniloru si alu tieriei loru. Legea pentru organi-
sarea municipieloru s'a adausu legi pentru natiu-
nalitati, legi pentru uniune, si legi pentru in-
structiunea publica — ca asiá magiarisarea se
pota fi mai usiora, miscarea mai incatusita, natiu-
nalitatea mai amortita séu mai impededata in des-
voltarea sa, patri'a mai straina, aspirarea la auto-
nomia si independentia mai incarcerata, dreptulu
mai scalciatu.

In T r a n s i l v a n i a, despre care nu ne
e permis a nu vorbi in specialu, in Transilva-
ni'a si partile ei, romanii, poporulu-principe alu
acestei tieri, n'au incetatu nici in a 1870 a
reclamá drepturile natiunali si ale patriei. In
lipsa de legislatiune propria a tieriei, romanii au
continuatu a fi passivi, si a nu participá la legis-
latiune straina. Administratiunea totu cea vechia;
justiti'a totu cea anticuata; si tote straine. Nu
trebe se ascundemu, ca romanii in 1870 n'au
facutu nici-unu pasiu energicu pentru recuperarea
drepturiloru natiunali si ale patriei. — Beseric'a
romana, o parte, redatu sie-si prin statutulu orga-
nicu, s'a constituitu, s'a organizatu in si prin sino-
dele sale proprie; dar' ce'a-l-alta parte ascépta da-
rulu dela infalibilitatea Papei, care si elu fuge
acum d'in Rom'a, si dela grati'a ministrului un-
gurescu, care si-astupa urechiele se nu auda, si si-
inchide ochii se nu véda, si — nu vré se in-
tielega.

Anu inceputu cu Franci'a, se terminámu cu
R o m a n i a, cu acésta Francia a Orientului, pre-
cum ne place a o numi, dar' care sémena prea
multu cu Greci'a prin desele schimbári ale minis-
terieloru. De la 11. febr. 1866 n u m a i optu
schimbári radicali si o multime de schimbári par-
tiali in ministeriu; d'intre cari pre an. 1870
cadu n u m a i doue. Unulu d'intr'aceste doue mi-
nisterie a declaratu, ca stindardulu Romaniei va fi
acolo unde va fi stindardulu Franciei. Si-a tienu
ore cuventulu? asceptámu se ne spuna diurnalele
d'in Bucuresci. Ceea ce trebe se insemnámu este,
ca romanii toti cá unulu s'au declaratu pentru
Franci'a; ei, indatu la erumperea resbelului, au
alergatu intr'adjutoriulu tieriei sorori, parte inro-
landu-se cá voluntari, parte dandu oferte in bani
si altele. Asta-di este formata o „legiune romana“,
care lupta pentru republic'a francesa.

Nu voimu a obfusca acésta fapta frumoasa, de
o parte, ér' de alt'a, nu voimu a preocupá diur-
nalele romane de preste Carpati: pentru aceea in-
chidemu revist'a anului 1870.

Copit'a cea de callu a lui Mefistofele politicu-confessiunалу.

Principiis obsta.

(Inchiarea.)

Acum'a sè trecemu la punctele articulandru-
lui cestiunatu. La I.) Ce va fi auditu regele
Mid'a II. de la Satrap'a Corismicu? ast'a nu-o

scimu, dar' daca principalulu de odineora, cá ma-
giaru catolicu, intr'una ora de slabitiune: omenesca,
contra-burocatica, va fi fostu atátu de confidentu
cátra ortodocsulu subalternu allu séu de atunci,
si daca cuvintele pretinse au fostu rostite si sunt
intru adeveru ale lui Corismicu (atunci referen-
dariu la cancell. aul ung.) apoi acelle sunt unu
eclatantu attestatu spre laud'a besericeii rom. gr.
cat. — si de ora ce elle, de siguru nu cu acésta
intentiune au fostu reproduse, impartesitoriulu loru
faceá bine, intru interesulu séu, a nu le scote
d'in téca.

Cá magiarii catolici nu iubescu pre romanii
gr. catolici, ast'a se pote, dar' caus'a nu e confes-
siunale ci curatu natiunale. Aspiratiunile si acti-
vitatea natiunale a besericeii rom. gr. cat. desvol-
tate in sinulu ei, indatu de la unirea cu beseric'a
Romei si continuate, conservate cu pietate pásu
in diu'a de asta-di cá una santa traditiune, ast'a
este, ce nu place magiariloru catolici, magiarisa-
tori, si nu li-ar' placé, nu ar' iubi pre romanii gr.
cat. neci candu acesti-a ar' fi de ritulu latinescu
séu chiaru de confessiunea elvetica, numita pr
excellenciam „magyar vallás.“ D'in acésta cauza
nu iubescu ei neci pre rutenii gr. cat. decátu nu-
mai pre acei-a d'intr'insii, cari, ca-si desnatiionali-
satiei ruteni d'in Dorogu, incepu a se numi ma-
giari de ritulu resariteanu, buna ora cá si specu-
lantii magiari de ritulu israeliteanu. — Cátu pen-
tru marile summe ce beser. rom. gr. cat. costa
fondului relegiunariu, aceste se dau, se voru da si
trebuie sè se deé pure et pute numai propter vin-
culum religionis si neci decátu pentru alta cauza.
Fondulu relegiunariu este avere commune a beser-
riceii catolice fora osebire de ritu si natiunalitate.

La 2.) Dat'au si cum? „innaltiatulu“ tierr'a
pre man'a unguriloru, ast'a sè o descurge actualulu
Redactoru allu „Albinei“, noi ne marginim a obser-
vá cá impregiurárele adese-ori sunt mai tari de-
cátu vointi'a „innaltiatiloru“ imperati. Daca inse
vre sè dica, cumca impreuna cu tierr'a au datu
si fondulu releg. apoi observámu éra, cá mai
nainte inca, totu in man'a unguriloru a fostu
(chiaru si in díllele „marelui“ Ba—ch) chiea
la cass'a acellui fondu.

La 3.) Aici starea mentale a actualului Red.
allu „Alb.“ ajunge intr'unu stadiu de estase forte
criticu, semenandu multu cu situatiunea preutes-
sei Pythia, carea dupa ce se urca pre tripode si
i-se da focu de de suptu, estasiata de eshalatiu-
nulu suffocatorie, spumegandu, gesticulandu cá in-
furiata si scuipindu in tote partile cá si descen-
dintii profetiloru biblici, in fine, de mare sila,
asudá oraclulu cellu ominosu pre care apoi preu-
tii lui Apolline, formulatu in versuri, lu commu-
nicau moritoriloru, cari asceptau cu gurele cas-
cate, ce o sè fia? si mai tardíu numai, aflau bie-
tii, cá neci dupa oraclu nu sunt mai intielepti si
mai instruiti, ei, dieu mai tarbaciti la capetina,
decátu fusese mai nainte. Tote cá tote, dar' auto-
rulu articulandruului se pare a cunosce mai bine
istori'a Asmoneiloru decátu istori'a Unirei, altmin-
trea n'ar' fi indrugatu atátea verdi si uscate in
câte-va síre d'in acestu punctu si celle urmatorie.
Daca lipsesce inse cunoscinti'a istorica, cu atátu
mai tare abundéda maliti'a, care típa d'in fia
care cuventu. Ignoranti'a istorica este neertata
unui mare conducatoriu natiunale si unui diurna-
listu, care insu-si a dísu, cá are sè face politica in-
nalta, — adeverulu inse este, cá face preavile,
ocupandu-se mai multu de „petites misères“ in-
sinuatiuni, denunciári in susu si in josu, persona-
litate directe si mai adese-ori indirecte, arruncan-
du cu tina chiaru si a sup'ra celoru ce lupta
impreuna cu d'insulu. In fine esf, cá si cuiulu
d'in sacu, cunun'a politiceii innalte, confessiuna-
lismulu golu golisoru, desbracatu si de ultimele
trentie cu cari abie potuse acoperi si pásu acum
nuditatea sa adamitica.

Nu asié dle Babesiu, nu asié se scrie despre
unirea besericesca a Romaniloru. Causele ei nu sunt
imaginarié, acellea nu se potu scrie dupa fictiuni,
ei dupa date istorice. Motivele cari au indemnatu
pre „imperatia“ d'a intruduce unirea in Transil-

vani'a au fostu curatu politice, éra causele pentru cari au imbraciatu-o romanii sunt assemene cunoscuta. Acellea se tienu de domeniulu istoriei. Istori'a unirei inse trebue studiata bine, pentru cá, place, nu place cui-va, aceea, in cursu de doue secle, este istori'a Romaniloru locutori in partea cea cu 30% procenta a imperiului absburgicu. (Bucovin'a, cá provincia a celei lalte párti cu 70% procenta, are alta istoria.) Scopulu acestei intempnari nu pote fi d'a scrie dissertatiune critica a supr'a cauzelor unirii, spre a se infrange nu sciú ce felu de argumente. Argumentele la argumente, critica la critica! dar' neci decátu la nesce hallucinatiuni, cari nu au, neci macaru forma de opiniune, ci de unu gallimathias indrugatu cu intentiune malitiosa.

D. B. se incurca insu-si in contradictiuni neestricabile. „Nu pentru, nu, nu, de diece ori nu... si totu-si“ dice, D. B.: Vedia dsa cum va gasi firulu Ariadnei pentru a poté scapá d'in acestu labirintu de vorbe contradictorie. — Noi inse avemu sè reflectámu cá in defaimatulu sinu alu besericei rom. gr. cat. — acestu *cuibu naturalu allu fetului iesuiticu*, — (diu! mare cioroboru! precum dice d. B. cu grosnica iscusintia) — s'a formatu scol'a cea gloriosa, immortala! cu dascalu a caroru frunte este cinsa cu laurii memoriei, precum *Opreni* (Clainii — A. Epp. si istoriculu) *Sincanu*, *Maiorescii* (A. Eppulu si istoriculu) *Vulcanu*, etc. si tota pleiada celloru ce in díllele mai vechie luminase orisuntale cellu intunecatu allu natiunii romane, reversandu radiele salle vivificatorie la fratii de preste Carpati si la cei ce beu d'in apele Tisei, a Crisuriloru si ale Temisiului. Insi-si lucerferii Banatului *Cichindealu*, *Iorgoviciu*, *Nicora*, *Murgu*, etc., cari inca au beutu d'in isvorulu memoriei au fostu, de sí nu trupesce, dar' sufletesce invetiaceii acellei scole cu mari invetiature si sante traditiuni, d'in a carui sinu maternu au esítu si in díllele mai noue nume illustre, cá *Cipariu*, *Barnutiu*, *Maiorescu*, *Laurianu*, *Muresianu*, *Baritiu*, *Papiru-Iliarianu*, etc., si tota legiunea celloru de la 1840—48. pana la pronunciamentalistii, de cari, (minunata coincidentia!) si eu si d. B. ni-aducemu a minte, recunoscundu astfelu dsa, cu mine d'impreuna, neintrerupt'a successiune a dascaliloru si invetiaceiloru acellei scole gloriose, carea s'a plasmuitu in sinulu besericei rom. gr. cat. pre carea d. B. nu se sfiesce a o numi „cuibu naturalu allu fetului iesuiticu.“ Admirabila logica! Totu ca-si esemplulu cu „pronunciamentalistii!“ — pre cari, d. B. spre a nu cadé in peccatulu neconsecentiei, facea mai bine a nu-i aminti, cá ci este cunoscutu si inca in prea viua memoria, cá dsa n'au gustatu de felu, — precum nu gusta neci unu opu carele n'au esítu de la dsa, — acellu pronunciamentu, despre carele disese, cá este opera copillaresca a studentiloru de la Blasiu! Este dle, éra totu opulu acellei scole, carei-a unii pigmei de asta-di, svercolindu-se in piticitatea loru, ar' vrè sè-i substitue immensa loru vanitate personale, crediendu cá acést'a ajunge spre a poté smulge flamur'a si a orbecá innainte fora de schinteu'a divina, carea nasce ideile innalte si propaga principie mari, salutarie.

Omenii cei mari, cu missiunea sublimă de a conduce natiunea la scopulu cellu santu, nu sunt piticii esíti d'in pipirige; ideile innalte nu se aventu d'in báltile vanitáti piramidale; principie cellea mari nu se stracora d'in morascinele confessiunalismului, ci d'in regiuni purificate de tote miasmele. — Omenii cei cu missiunea mare, au si inima mare, carea in amorea sa sè pota imbracisá natiunea intrega, — ei sunt portatorii innaltei idei, carea face sè vibredie tota atmosfera patriei romane, si face sè trassara sangele in tote arteriele inimei natiunale, de la muntii Carpatiloru pana la ai Emului si Pindului, de la riulu Tisa pana in Nistru. — In fine acesti omeni nu se obrudu natiunii, insistandu cu impertinentia in nerusnat'a loru arrogancia d'a se numi pre sine insu-si omeni „providentiali,“ ci vinu totu de-un'a modesti, cá adevirati tramisi de providenti'a divina, carea in timpurile cellea mai critice, si chiaru in momintele supreme, au statu mai aproape de natiunea romana, tramitendu-i omenii cei mari, cá sè o scape de prepastiele intunericului spiretuale séu d'ale vre unui pericu imminente. Natiunea nostra numera asta-di multi barbati de inima si de spiretu, dar' in generatiunea presente numai unulu au sciutu inca atinge cordele inimei romanismului. . . . Sè ne desbracámu de vanitáti, de urele personali, confessiunali, etc., si purificati, lamuriti cá aurulu sè luámu missiunea apostoliei natiunali, estu-modu vomu poté o plini si numai asé potemu sperá a deveni „ce-va“ si a ni-se inascrie numele in cartea intempleriloru natiunii romane, altmintrea, cu vechi'a rugina, vomu remanè pururea pitici.

La 4.) Pleva, si totu pleva. Barbatii cei mai eminenti ai besericei rom. gr. cat. au datu esemple stralucite despre amorea loru cátra toti flui natiunii, despre amicitia loru intima cu fruntasii frati de cealalta confessiune; — in causele nostre politice natiunali au mersu pururea mana in mana, asié *Adamoviciu-Bobu*, asié *Moga-Lemeni*, etc. spriginindu-se fratiesce intru apearrea causei comuni, cá adevirati apostoli ai natiunii. Asié curtea nemoritoriului *Vulcanu* éra locul de intrunire, limanulu de scapare a literatiloru rom. fora osebire de confessiune. Sunt omeni cari vietuescu inca, acesti-a potu sè marturisesca adevuru. — Cátu despre mefistofelin'a, provocatiune la fericitulu *Siulutiu*, trebue sè observu cá éra mai bine a nu-o face, cá-ce de-si repausatulu nu este aici, pentru a te da de minciuna, pastrediu eu una epistola ce mi o scrisese in 30 iuniu, 1867. adeca cu doue lune mai nainte de a parasu asta lume, plina de intrige si alte peccate omenesci, — in carea se cuprindu lucruri cu totalu contrarie insinuatuniloru dlui B. . . carele, dealtmintrea in legatura de intimitate cu *Siulutiu* n'a fostu, pentru cá sè i-se pota da vre unu crediementu, si cá malitios'a-i insinuatune sè tréca indata de bani buni. — Acést'a epistola contine impartesfírele cellui mai innaltu functionariu imper. de atunci allu Transilvaniei, facute, cá infruntári, in urm'a unoru denunciári, in contr'a bietului *Metropolitu unitu* (sic.) in trupu si sufletu cu natiunea sa. — N'aveam eugetulu a da, asta epistola, publicatáti in epoc'a presente, ci a o trece in domeniulu istoriei, daca inse ar' potfi d. B. . . de-si cu parere de réu, asiú fi silitu a o publicá. — La cuvintele arruncate numai eccá asié, cá sè figuredie si elle „Oradea Mare si Blasiu“, nu reflectámu nemica, pentru cá acestea sunt terra incognita dlui B. . . si vorbindu despre elle, sémena orbului ce ar' vorbi despre coloru. La: „Logosiu“ inse avemu sè observámu cá dora „umgekehrt ist auch gefahren“ asié ni o spunu barbati demni de totu crediementulu si inca de ambe confessiunile nostre, cari cu una voce affirma funestele operatiuni ale unei mane intrigante, ce s'a veritu a stricá armonia si a nesceci imparechiári de totu felulu. Insu si nou numitulu eppu (sè fiu scusatú pentru asta indiscretiune) la unele sincere reflessiuni romanesci a supr'a activitáti salle d'in anii mai d'in urma, cu totalu contraria cellei de la 1861 pana in 1865. (E cunoscutu cá repausatulu Eppu *Dobra* au mersu, cam pana la an. 1865. in tote causele nostre natiunali, mana in mana cu D. *Andr. Mocioni*) respunse „reactiunea nostra este efptulu actiunii precesse“ amendoue orribile, firesece neapprobabile, dar' conformu firei omenesci, faptele de resbunare sunt incátu-va scusabile, mai vertosu candu avemu sè judecámu intre excessulu de zelu confessiunale allu unui preutu facia cu cellu mai pucinu scusabile allu unui mireanu.

La 5.) Cellu ce nu s'a sfitu a insinúa pre collegi, luptatori pentru aceea-si cauza, cu principie aproape identice; — cellu ce nu s'a sfitu a inveniná inimele celle curate de prejudicie a le tenerime de la univers. pestana, carea de 3 anni de dílle se sbuciama in dorerile nascerii unei modeste societáti de lectura, fora a fi potutu ajunge la intillegerea pururea turburata de unu *Mefistofele*; — cellu ce a inveninatú nu numai corpulu deputatiloru rom. preste totu, ci si pre cellu mai restrinsu — clubulu natiunale; — cellu ce au cutediatu, cá unu sicariu, a incercá assassinaarea claudestina a onorei collegului séu, acellu a pucinu se va sfil de a calumniá si una societate mai mare, una beserica intréga.

La 6.) Totu aceea si calumnia a supr'a lui *Danu*, cá si mainainte a supr'a lui *Stanu*. — Cátu pentru iesuitismu? sè ne luminámu! Funestulu principiu immoral „Finis sanctificat media“ adoptatu in tota puterea lui de cellu ce l'arunca in capulu nu allu unei séu anoru persone, ci allu unei intregi beserice, au esistatu in tote timpurile si in tote societáti, iesuitismulu este mai vechiu decátu chrestinismulu, s'a practisatu si se practisédia per excellentiam chiaru si de cátra una „seminia nechrestina“, si daca totu-si acestui peccatu i-se dede numele cellu augustu allu lui *Isus*, este cá cetui calugaresci, carea luase acestu nume, i-se atribue preste totu, adoptarea si aplecarea acellui principiu immoral. Neci una societate, neci una beserica inse nu l'a adoptatu. S'a aflatu si se afla in tote societáti omenesci, asié si in besericele osebite, omeni cari practisédia acellu principiu, si diu, dupa a mea pucina esperiintia, trebue sè marturisescu cá intre *mireni* se afla mai multi iesuiti de acesti-a, decátu intre preuti si daca nu aiurea, la noi romanii de siguru este asié. Cine ar' vrè sè affirme, cá intre romanii de ambele confessiuni, nu s'ar' gasi individi immorali, precum se gasescu renegati in politica? dar' pentru Ddiu!

Cine este acellu smintitu, carele pentru unulu sè si mai multi sè se incumete a inferá tota confessiunea, tota natiunea? Esemplulu aréta, cá existe cutarele.

La 7) De si se dice cá curiositatea este „generis communis“, noi tienemu la ceea ce am invetiatu, cá este „generis foeminini“ si de sí cunoscentu pre d. B. cá este curiosu, prea curiosu! in tote intillesurile cuventului, lu rogámu totu-si, sè-si puna poff'a in cuiu. Séu ce felu de attitudine, crede dsa, cá are sè iee metropolitulu rom. gr. cat.? Dora ca sè incepa a venturá cu manile si cu peiorele si scupindu sè strige „Csak rajta!“ apoi, ca si unu copillu inderetnicu sè se trantésca pre scaunulu dietale — vream sè dícemu metropolitulu? — ast'a ar' fi puterea morale? Ba, puterea morale consiste intru a supportá cu barbatia adevrata faptele implinite „quidquid corrigere nefas.“ *Metropolitulu Vancia* si-a plinitu detorintia mai d'innainte, au reprezentatu la monarculu si la scaunulu patriarcalu, daca protestulu n'a fostu ascultatú, este intru impregiurárele actuali de prisosu a causá unu réu mai mare besericei si de preferitu a tolerá unulu mai micu. *Metropolitulu* va scl veghiá a supr'a intregi provinciei sale besericesci, prin urmare si a supr'a sufraganiiloru séi, cari in fine voru fi siliti a merge cu beserica si daca nu, de buna voia, in frunte, apoi voru fi manati d'inderetu. A mai patitu o si altulu. Sét voru deveni impossibili. Aléga!

„Asé dar' metropolitulu *Vancea* au fostu delaturatu!“ striga cu emfase d. B. Ce mai minune? a fi delaturatu unu omu, fia si metropolitu (dar' unu mare conducatoriu?) atunci candu una natiune de trei millione, ba, mai multe de odata, sunt delaturate, desconsiderate de cátra stapanii díllei. — Pre acesti-a i combate dle B. mai nainte de tote, apoi pre cei ce nu se sfiescu a esploátá situatiunea creata de dinsi, dar' combate-i cu barbatia, nu cu duplicitate, ca buna ora in recensunea facuta a supr'a condemnárii lui I Porutiu, unde, da, ai combatutu si nu prea guvernulu, dar' cum? mai inainte ai isbitu cu arm'a urei personale in bietulu condemnatu, dícundu „expressiunile (lui Porutiu) au fostu preaspre, vatématorie“, etc. dandu prin acést'a confirmatiunea morale sententiei curtei juratiloru. Nu asié se apera caus'a natiunale! pre asta calle „Albin'a“ are sè face guvernulu magiaru, servitiu neas-omenatu mai mare, decátu ce ar' fi potutu in anii d'in urma una foia mai betrans, de altmintrea forte nevinovata, dar' adeseori infestata de soro-sa mai juna.

Armonia si pacea intre romani sè ni fia toturoru santa, atátu in politica cátu si in beserica. Romanii gr. cat. sunt frati genujini cu cei gr. res. — sunt sange d'in sangele, ossa d'in ossale loru, prin urnare cellu ce face in iniua sa osebire intre frati, dupa confessiunea loru, nu este demnu a portá numele de romanu, éra cellu ce tinde a semená imparechiare, este inimiculu natiunii. Acestoru-a suntemu detori a li strigá „Siste gradum! Non plus ultra!“

Vatiu, in diu'a stului Mart. Stefanu, 1871.

Alessandru Romanu.

De pre campulu resbelului.

Arare-ori a fostu situatiunea Franciei si, preste totu, a Europei atátu de sangerosa si trista, ca in momentulu presinte. Ce'a ce nu credeá si nu poteá presupune nime, s'a intemplatú intru adevuru. Capulu ordeloru nemtiesci, mai barbare decátu insi-si vandalii, regele Vilhelmu, borbar-deca Parisulu. In residinti'a de pana acum'a a artei si sciintiei, a supr'a bulevardulu libertáti si a supr'a leganului salvárii genului omenescu se arunca una multíme de bombe. Canonirii prusesci punu in flacare templele ariloru, piatile idealeloru si museele, cari sunt decorea intregi lumi! Spitalele ardu, éra femeele si coplii se ucidu pre strade! Si acést'a scena de aprindere si ucidere se esecuta de regele prusescu, éra Europ'a stá muta si amorta facia de acést'a fara-de-lege, si nicaiurea nu se afla una mana puternica, carea sè puna stavila criminalistului neumanu si fara donnedieu.

Cu privire la resultatulu bombardárii Parisulu, cetimu in unu raportu francesu d'in Bordeaux, urmatoriele date: „In noptea de domineca spre luni (8. ian.), granatele inimicului cadiura in mai multe spitale, ambulantie, musee, in beserica de la St. Sulpice, de la Sorbone si Val-le-Grace, precum si in una multíme de case private. De joi incoce (12. ian.), prusii bombardeza cu vehemintia forturile sudice; ei arunca pre tota díu'a in acést'a directiune, aproape la 2000 de granate, d'intre cari 400—500 bombe cadu, in tota díu'a, in intrulu Parisulu. In noptea de domineca spre

Romanii

si

Constitutiunile Transilvaniei.

(Urmare.)

luni, bombardarea fu de una intensitate extra-ordinaria. Se da cu socotela, ca in noptea acesta au cadiutu 2000 granate in cartirulu Jardin-de-Plantes, Luxembourg, in Montrouge, Vangirard, Grenelle si Auteuil. Granatele ajunsera pana la Odeon, Rue Grenelle St. Germain si pana la palatul invalidiloru. S'a ucisu unu numeru mare de femea si copii. Indignatiunea e generala, inse bombardarea nu produce neci una discouragiare. Resolutiunea poporatiunei d'a reziste pana la estremeitate, devine mai energica, decatu ori-candu alta-data. Toti springescu guvernulu, si lu provoca a lua ofensiva. — Numerulu totalu alu perderiloru, suferite de la 27. dec. pana acum'a, se urca aproape la 30 morti si 300 raniti. Bombardarea contra forturiloru ostice a devenitu mai slaba.

Pre candu frumsetia tempului nostru, anghira poporeloru si fortaretia democratiei, dicemu, pre candu etern'a cetate de la fluviulu Seina e data preda focului mistuitoriu, moartea tiene unu secerisiu infortoriu la tiermuriu fluviului Sarthe. Generalulu Chancy lua ofensiva contra unei poteri preponderante a inamicului, si in 11. ian. avu una lupta terribila la cetatea Le Mans. Generalulu francesu comunica, ca a sustienutu campulu bataliei, inse increderea lui pare ca s'a nimicitu prin grandios'a preponderantia a masseloru inimice, si acum'a se lupta fara neci una perspectiva la vreuna invingere. — Dupa unu telegramu alu diariulu vienesu „Tagespresse“, primitu d'in Brussell'a, in 14. ian., generalulu Chancy si-escuta retragerea d'in Le Mans spre Lenal in cea mai buna ordine, si fara a fi fostu neliniscitu de inamicu. Perderile prusiloru, suferite in luptele de patru zile, sunt forte mari. — Generalulu Chancy parasit cetatea Le Mans numai dupa una lupta inversiunata de mai multe ore, carea apoi in 13. ian. cadiu in manele nemtiloru.

In ostulu Franciei, noroculu suride armelor francesu mai amicabile. Generalulu Bourbaki batu la Villersexel armata nemtiesca a generalulu Werder, si acum'a innainteza spre liniile de comunicatiune ale prusiloru. — Daci va succede a taia aceste linie, atunci a eliberatu Parisulu, ca-ci prusii voru fi constrinsi a se retrage de acolo, ne mai potendu primi d'in Germani'a victualie si munitiune. In urma acestei lupte nefericite pentru nemti, comand'a suprema d'in Versailles a destituitu pre generalulu Werder d'in postulu seu de comandante, era d'in corpulu lui de armata precum si d'in corpulu de armata alu generalulu Zastrow va forma una armata noua, asi numita de ostu, sub comand'a suprema a generalulu Manteuffel. Prin rechiamarea lui Manteuffel de la armata de nordu, generalulu Goeben, comandantele corpului 8. de armata, va deveni comandante supremu alu acestei armate, carea consiste d'in corpulu 1. si 8. de armata; era comand'a corpului 1. de armata va trece la generalulu Bentheim.

Generalulu Faidherbe comunica, ca trupele francesu au ocupatu cetatea Bapaume. Una correspondintia a diariulu „Etoile belge“, primita d'in Bapaume, in 14. ian., comunica, ca generalulu Faidherbe primesce in tota ziua intarire. Trupele formate in Cherbourg se accepta in Calais, pentru ca se se unesca cu armata de nordu. Faidherbe campeza in Albert, aripa dreapta se radiema pre divisiunea Paulze, era cea stanga pre divisiunea Farré.

Dupa scirile d'in Pruntrut, datate d'in 13. ian., intre Herimoncourt si Croix a avutu locu una lupta terribila inse nedecisa. — Unu telegramu d'in Versailles, de la 14. ian., comunica, ca garnison'a d'in Parisu a facutu in noptea de la 13. ianuaru mai multe erumperi spre Lebourget, Drancy, Meudon si Clarmart, cari inse fure respinse d'in partea nemtiloru. — Generalulu Bourbaki comunica guvernulu d'in Bordeaux, ca elu castiga terenu totu mai multu, si ca avangardele sale au ocupatu cetatile Vesoul si Lure.

Unu telegramu d'in Bordeaux, de la 15. ian., spune: „Generalulu Chancy telegrafa urmatoriele: „Avangardele coloneloru inimice se ivira in 14. ian., sera, pre drumurile cari conducu spre puseitiunile nostre, dreptu ce s'a intemplat una lupta intre avangarde; mane se accepta unu atacu contra mai multoru puncte, pentru care s'au facutu degi despusetiunile necesarie.“ — Generalulu Lecointre telegrafeza d'in Nevers, cu datulu 15. ian., ca prusii fure a trei-a ora respinse d'in cetatea Gien, carea acum'a e ocupata de trupele francesu. Prusii se retraseru spre Montargis si Orléans.

Dupa introducerea in dreptulu publicu a numirei de „Nobiles“ „Barones nobiles“, nici ungurii, nici romanii nu mai esercitau drepturile politice ca unguri seu ca romanii, ci ca „Nobiles.“ Si chiaru pentru aceea, juridice nu se pote dice ca romanii ar' fi fostu esclusi de la drepturile civili seu publice, ca-ci atunci ar' trebuu se o dicemu acesta si despre unguri. Se remana aci constatatu si aceea, ca inainte de seclulu XVI. nobilii baroni romani au trebuu se fia in Transilvani'a mai numerosi de catu nobilii baroni unguri.

Dupa ce inse Transilvani'a s'a ruptu de catra Ungari'a, si n'a mai statu cu acesta nici in acea putiena legatura diplomatica, ca se o numimu asié, in care statea mai nainte, si dupa ce Transilvani'a, cu partile ei d'in Ungari'a, a devenitu sub principii nationali magiari, a inceputu a prepondera nobilii baroni unguri, si nobilii baroni romani mergeau d'in di in di perdiendu-se. La acesta a contribuitu forte multu si religiunea reformata, care se introducea chiaru pre acelu timpu.

Nobilimea magiara, atatu cea d'in Transilvani'a catu si cea d'in partile ei, adnectate de Ungari'a, a primitu mai tota, religiunea reformata; er' nobilimea romana, care confessu religiunea orientala, cu incetulu s'a exclusu de la oficiurile publice; ceea ce a facutu pre multe familie nobile romane a trece la religiunea reformata.

Aci religiunea a inceputu a lua locul nationalitatii, si care era reformatu seu trecea la acesta religiune, se considera de unguru.

Nobilimea romana, care a remasu credintiosa besericeii orientali, a fostu putiena si debile, prin urmare, supusa totoruru asupririloru.

Si chiaru pre acestu timpu, candu se facea acesta transformatiune, religiosa la vedere, dar politica in fondu, si de celu mai simtitu detrimentu pentru natiunea romana — damu de unu documentu in actele dietali de la a. 1557, in care pentru prima ora apare numirea de „Tres nationes.“

Si cari se fia aceste „tres nationes?“

Eca cuvintele documentului: „Fidelis nostrae Universitatis trium Nationum Transilvaniae, Nobilium, Sienlorum et Saxonum.“

Asié dar' pre langa natiunea sicula si saxona si o natiune a nobililoru!

Dupa cele dise mai in susu, nu incapa indoieila ca sub „Natio nobilium“ se intielegea cet'a nobililoru romani si unguri; ca-ci amu vediutu mai in susu, ca intre „barones nobiles“ erau si unguri si romanii.

Pre acestu timpu, si anume pre la an. 1578, Stefanu Josica a fostu cancelarulu de curte, er' Jonu Getzi pre la an. 1588 a fostu gubernatorele Transilvaniei, si ambii acesti-a, precumu se scie, au fostu romani, prin urmare, o repetimu, ca romanii juridice si in acesta epoca au fostu in dreptulu politice si civilu asemene cu ungurii, ca-ci altu-feliu nu potesu Getzi si Josica a ocupu cele mai inalte deregutorie de statu in tierra si la curte.

Dar' era-si de alta parte trebe se repetimu jurstarea, ca nobilimea romana mergea d'in di in di scadiendu prin trecerea de la religiunea romana-orientala, acum la religiunea reformata, acum la cea romano-catolica, si prin acesta la nationalitatea magiara.

Mai adauge la acesta, ca Mihaiu bravulu, principele Romaniei, cuprindiendu Transilvani'a pre la an. 1600, si eliberandu pre secui de sub iobagia, la care in cea mai mare parte i sepuose nobilii prin conclusele dietali de la anii 1562 si 1595: acesta impregiurare asemene celei cu religiunea reformata, ce mass'a poporului romanu n'a voitu a o primi, a nascutu si alimentatu pana la supremulu gradu ur'a unguriloru contra natiunei romane; de aci apoi persecutiunile atrocissime contra romaniloru sub principii reformati si pana la 90 de ani dupa moartea lui Mihaiu bravulu, candu Transilvani'a deveni apoi sub scutul dinastiei habsburgice.

Romanii nobilii in comitate nu se mai admiteau la deregutorie publice; romanii liberi in cetati si fundulu regescu erau esclusi de la tote beneficiile comune si de la meserie; er' romanii tierani, de-si dupa decretulu lui Uladislaw II., de la an. 1514, fiindu ca n'au luat parte la rescolla de sub Georgiu Dozsa, au remasu liberi de iobagia, totu-si nobilimea magiara a aflatu diverse midi-loce si felurite cali de a-i face iobagi si a-i stringe la robota, la decime si la alte prestatiuni, de cari multe prin lege erau scutiti; apoi preotimea romana era tractata in modulu celu mai injositoriu, atroce si neumanu, si nu era crutiatu nici chiaru episcopulu romanu, si mitropolitulu Sav'a, care, la mandatu principelui reformatu Apafi I., fu aruncatu in carcere, de unde in tota Vinerea se scotea si lu, batea cu toiage pana-ce in urma si-a datu sufletulu sub batele unguresci. Dupa moartea acestui episcopu, clerulu s'a pus sub inspectiunea Superintendentelului reformatu, care ducea presidiulu in sinodele romanesci, si se lasa a se transporta in Sinodu pre umerii a patru protopopi romani.

Vedi nr. 1 alu „Federat.“

Atatu popii reformati au fostu de intoleranti! Atatu ur'a loru pentru romanii, ca-ci acesti-a n'au voitu a-si lasa legea si limba!

Pre langa acesta persecutiune universala contra natiunei romane, dicemu universale, ca-ci ea era indreptata contra nobilimei romane, contra preotimei si contra tieraniloru romani, si care persecutiune a tienu aproape unu seclu intragu, pre catu timpu adeca au domnit in tierra principii reformati — a venitu potestatea legislatoria cu tota furi'a sa contra natiunei romane, si prin concluse publice o escluse de la tote drepturile civili, o declara de tolerata, o amerintia cu proscriptiune d'in pamentulu propriu, d'in patri'a strabuniloru ei!

Pudorea si simtulu umanu, rusinea si inforarea de faptele unui seclu, ce este mai multu decatu barbaru, nu ne permite a cita acele injurie ce in Aprobatele unguresci, in conclusele dietei transilvane dela 1540 pana la a. 1653, se cuprindu in abundantia a supra unui intregu poporu, si a supra religiunei lui.

Unii dicu, ca nu legislatiunea ar' fi fostu aceea care s'ar' fi dejositu vre-odata a santiuna prin concluse publice proscriptiunea natiunei romane si tolerarea religiunei ei, ci ca acesta injuria ar' fi fostu numai o infernale inventiune a redactorelui colectiunei, cunoscuta sub numirea de „Aprobatae constitutiones“, care singuru ar' fi intercalatu espressionile si terminii dejositori natiunei romane.

Fia. Pentru ce inse atunci legislatiunile urmatorie n'au stersu d'in lege acei termeni, ce degrada pre unu poporu, si cari, autoriloru, ori cine ar' fi fostu acei-a, numai rusine, er' sustienitoriloru, fia si numai taciti, desonore le facea?

Fia. In fapta inse se urma inventiunea infernale a redactorelui, de cum-va nu era a legislatiunei, si natiunea romana nu se admitea si nu se numera intre staturi, era religiunea ei se numera intre cele tolerate.

Intra-aceea se nascuse si Verböczy cu Tripartitululu seu, prin care se decretéza, ca „nobilitas solum modo hungarica“, si ca „rusticus praeter laboris mercedem nihil habet.“

Era ungurii nobilii, intaiuti acum si immultiti prin baronii nobilii romani, cari primindu religiunea „unguresca“ (asia numia poporulu romanu religiunea reformata) si-schimbara si limba si se fecera unguri, ungurii nobilii, dicemu, au inceputu a intrebuintia in actele publice terminulu de „natio hungarica“ in locu de „natio nobilium“, si decretara cu incetulu iobagia perpetua.

Astfelu natiunea romana in fapta a fostu scosa dela tote drepturile civili si politice; astfelu poporulu romanu deveni „glebae adstrictus.“

Astfelu era starea sociale, civile, politica si religiosa a natiunei romane catra dilele, candu se apropiu timpulu ca Transilvani'a se devina sub scutul casei habsburgice.

La 12. ianuaru 1681, principele Apafy si staturile tierii, intre cari natiunea romana nu se numera, se declara pre partea malcontentului in Ungari'a Tököli contra imperatului Leopoldu I., si se alatura cu armata la armata malcontentului; imperatulu ofensatu si-tramite armata spre Transilvani'a, unde dupa cate-va speditiuni militare, intrandu in luna novemvre 1685, principele si staturile la a. 1686 se supunu imperatului; er' la a. 1688 prestéza omagiulu, si Transilvani'a devine sub scutul si protectiunea casei habsburgice.

Romanii credeau, si erau in dreptu a crede, ca cu schimbarea tronului in Transilvani'a, sortea loru anca se va schimba spre bine, si ca ei se voru restitui in vechiele si neprescriptibile loru drepturi civili si politice, se va libera religiunea loru d'in catusi'a intolerantiei, si poporulu va deveni stapanu preste stravechiulu si nealienabilulu lui pamentu.

Ce se facu inse?

Imperatulu Leopoldu I., anca pana nu abdicase principele Apafy, a emisu diploma dela 4. decemvre 1691, care se numesce charta magna a Transilvaniei, si cu dreptu cuventu, ca-ci acesta este petr'a fundamentale pre care mai vertosu se baseza constitutiunea tierii.

Dar' acesta diploma nu memoreza nimicu despre romanii; in ea inse nu obvine nici espressionea de „tres nationes“ seu de „Status et Ordines trium nationum“, ci aceste se inlocuiescu esprese cu numirile: unguri, secui si sasi.

„In omnibus officiis — dice in punctulu cinci — utemur indigenis transilvanis, hungaris nempe, siculis et saxonibus... neque exterae nationes, aut quae Nobiscum ab illis exteras et inhabiles dignoscuntur, ad honores et munera, quotiescunque ea vacare contigerit, praevalerunt; salva tamen Nostra, cum illorum consensu ad recipiendum aut non recipiendum, comendatione.“

Er' in punctulu siese dice: „Bonis ob defectum prolium aut notam infidelitatis, ad fiscum devolvendis, benemeritos transylvanos Hungaros nempe Siculos et Saxones, propensi erimus dignari.“

Eca si prin acesta diploma drepturile politice si civile rezervate numai unguriloru, seciloru si sasiloru; si bunurile d'in defectulu semintiei seu d'in not'a de infidelitate, promise si garantate numai loru.

Se fia ore si aci o infernale inventiune a redactorelui diplomei dela 4. Dec. 1691, ca intre indigeni numera pre unguri, secui si sasi, er' pre romanii i retace cu totulu? pre candu se scie, ca mai nainte, si anume la 16. novemvr

1690, acel'a-si Leopoldu dedese prim'a diploma, in care, totu la punctu ei, se dice numai in genere: „ad omnia officia Transylvanos indigenos adsumemus.“

Séu romanii „Universitas regnicolarum valachorum“ d'in seculu XV, in seculu XVII, nu se mai considerá de indigeni in Transilvania? Séu dór' cá acele „exterae nationes“, despre cari vorbesce diplom'a, sunt chiaru romanii?

Fia ori-cum, Indigenatulul poporului-principe in Transilvania nu se pote sterge aici prin diplome, nu se pote luá nici prin o lege.

Si fia, cá numai redactorele diplomei ar' fi vrutu a esclude pre romani de la drepturile politice si cetatienesci in tier'a lor, si pentru aceea nu i-a specificatu si pre ei intre indigeni.

Inse aci ar' trebui sè repetim totu acele ce amu disu mai in susu, candu amu vorbitu despre redactorele colectiunei „Aprobatae Constitutiones“.

Tronulu s'a schimbatu, dar' sortea romanilor a ramasu totu aceea-si.

(Va urmá.)

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 13. ian., 1871.

Presedintele Paulu Somssich deschide siedinti'a de asta-di a camerei deputatiloru la 10 ore a. m. — D'in partea guvernului au fostu de facia ministrii: Stefanu Gorove si c. Iuliu Andrásy.

Dupa verificarea procesului verbalu alu siedintiei precedente, Iuliu Györfy relateza d'in partea comisiunei centrale despre proiectulu de lege, relativu la votarea contingentului de recrute pentru anulu 1871, recomandandu camerei primirea in generalu a proiectulu d'in cestiune. Totu-una-data relateza, cá una minoritate, constatatoria d'in reprezentantii sectiunei 3., 4., 6. si 7., a presintatu, cu privire la titulu proiectulu, unu votu separat. — Raportulu si votulu separatu se voru tipari, distribui si pune la ordinea dilei in siedinti'a de luni (16. ian.).

Ne mai fiindu nici unu objectu la ordinea dilei, presedintele atrage atentiunea camerei a supr'a raportulu comisiunei economice, despre edificarea unei noue case dietale, presintatu in siedinti'a de la 5. decembrie anulu espiratu, invitandu-o a transmite raportulu cestiunatu comisiunei financiare. — Se decide.

Ministrulu pentru aপরarea tieriei, c. Inl. Andrásy, respundendu la interpellatiunea deputatulu Ionu Kiss, facutu cu privire la assentările ordinate in iudiciumi, inainte de ce s'ar' fi votatu contingentulu de recrute, dice, cá are cunoscintia, cum-cá in iudiciumi se esecuta lucrările prealabile pentru assentarea d'in anulu acestu-a, inse nu crede, ca in facta assentarea se se fia inceputu unde-va, cá-ci acést'a nu ar' insemná mai multu lucrări prealabile, ci esecutare, carei-a trebuie sè-i permerga votarea legii respective. Oratorele cotesce unu pasagiu d'in cerculariului emisu in 3. l. c. cátra iudiciumi, prin care demustra, cá ele au fostu provocate a suspinde esmiterea ordinata a comisiuniloru assentatorie. — Interpellatorele este multumitu cu respunsulu ministrulu, si camer'a iè actu despre elu.

Siedinti'a se inchiaia la 10³/₄ ore a. m.

In legatura cu cele ce amu disu in articlii nostri de fondu d'in numerii trecuti asupr'a „cestiunei danubiane“, reproducemu, dupa „Romanulu“, urmatoriulu articlu:

Austri'a nu pote traí unu minutu, fara a cautá sè suscitate cáte-va cestiuni, cari sè-i aduca profite materiali si morali in Europ'a. De la batai'a de la Sador'a, punendu botulu pre labu, aproba tote faptele si miscările mariloru poteri, multiamita fiindu cá-i toleréza debilea-i existintia, si cá nu contrariéza politic'a ei, basata pre vechi'a devisa habsburgica: *Divide ut imperas* — desbina ca sè domnesci!

Amica Franciei, aliata ei chiaru in tempu de pace, asta-di nu numai cá-i intorce spatelu, dar' cautu mediu-loce pentru a poté contribui la derimarea influintiei bine-facatorie a acestei generose natii. Austri'a totu-de-un'a a platitu bine-facurile prin ingratitudine!

Tota lumea scie, cá tratatulu d'in Parisu este glorio-s'a opera a Franciei, si cá, daca Romani'a, in dreptu, a perdutu prin consfiintirea acestui tratatu multe privilegie ce le aveá ab antiquo in relatiunile ei cu Turci'a, in factu celu putienu tratatulu d'in Parisu si Franciei in particularu detorimu prosperitatea si progresulu relativu, de care ne bucurámu. Printre marile institutiuni civilisatrice si progresiste, efecte ale acestui tractatu, este si instituirea comisiunei dunarene, cu resiedinti'a la Galati. Acést'a a fostu instituita pentru a se ocupá cu lucrările de arte, trebuintiose facilitării liberei navigatiunii la gurele Dunarei. Bine séu reu instituita, Romanii nu se planseru nici odata contr'a privilegiiloru acordate acestei comisiuni, avendu mai cu deosebire in vedere beneficiile materiali, ce voru trage d'in dezvoltarea comerciului romanu si d'in relatiunile lor cu tieriele occidentali, prin facilitarea navigatiunii acestui flaviu.

Comisiunea dunarena in adeveru a coresponsu acceptării Romaniloru si Europei intregu. Lucrările sale, de una importantia destulu de mare, sunt aproape de a se terminá, si avantajiele, ce comerciulu trage d'in facilitarea navigatiunii Dunării de josu, sunt sentite de tote tieriele circumvecine.

Daca nu ne insielámu, comisiunea dunarena mai are numai unu anu de existintia, dupa care apoi va incredintá polit'i'a navigatiunii, in aceste párti, autoritatiloru turco-romane.

Austri'a inse, doritoria de a posiede partea de josu a Dunării, suscita in acestu momentu la Londr'a cestiunea gureloru Dunării. Ambasadorulu séu pre langa cabinetulu Britaniei este insarcinatu a face urmatoriile declaratiuni poteriloru semnatorie tratatulu de Parisu: 1) cá, in opiniunea Austriei, cestiunile ce intra in competint'a comisiunii dunarene, intra acum in competint'a conferintiei de la Londr'a care, pre tempulu resbelulu, inlocuiesce etern'a conferintia de la Parisu; 2) cá cestiunea comisiunii dunarene face parte integrante d'in cestiunea Márii-Negre; 3) cá, daca neutralitatea Márii-Negre este anulata, Austri'a atunci trebuie sè obtiena noua garantia de protectiune, relativu la Gurele Dunării; 4) cá Austri'a nu va abandona pretensiunile sale la dreptulu exclusivu de a pazi gurele Dunării, si nu va consenti la alte modificatiuni ale tratatulu de Parisu, de cátu candu i se voru dá aceste garantii.

Acestea sunt nouele cereri ce Austri'a voiesce a introduce in conferint'a, ce se va tiené la Londr'a, cu inceperea acestui anu, si pre cari le imprumutámu d'in diariile englese. Sè ne intrebámu dar' acum la care scopu voiesce Austri'a sè ajunga, suscitandu acést'a cestiune? Voiesce ea ore sinceramente a protege gurele Dunării de incursiunile corabieloru de resbelu ruse? Nu credemu, si éta pentru ce: Ochiulu gelosu alu Austriei de multu este atintatu a supr'a Romaniei, udata de undele galbuie ale Danubiului. Protectiunea ce se cere de Austri'a a supr'a gureloru Dunării nu este altu-ce-va, de cátu aruncarea pre totu cursulu flaviului, de la Rusiav'a pâna la Marea-Négra, a faimoseloru monitoare de resbelu, de care s'a vorbitu atáta anulu trecut. Cá-ci, ce insemnéza acést'a protectiune a supr'a unui flaviu, care nu apartiene de cátu Romaniei si Turciei, si a carui navigatiune este libera in folosulu comerciului lumei intregu? Dunarea fiindu unu afluinte alu Mării-Negre, ea nu este Marea-Négra in sa-si si, daca se va permite Rusiei de a-si aduce navele sale de resbelu in Marea-Négra, acést'a nu va sè dica cá s'a permis a le introduce pre toti afluintii acestei mari. Intielegu, ca Austri'a sè céra garantii, candu s'ar' calcá in pitioru tratatulu de Parisu, in ce'a ce privesce neutralitatea teritoriului romanu, garantátu de milos'a nostra vecina Austri'a. Dar' nu intielegu nici de cum, ca Austri'a sè vina sè céra de la poteri protectiunea, si inca exclusiva, a gureloru Dunarei, candu articiele, privitorie la comisiunea dunarena si la liber'a navigatiune a flaviului, nu sunt cátu-si de putient puse in jocu de Rusi'a.

Poterile semnatorie tratatulu de Parisu sunt multu interesate, ca gurele Dunării sè nu fia puse sub nici una protectiune, cá-ci acést'a a fostu intentiunea lor, asiedindu la Galati comisiunea europea pentru ameliorarea gureloru Dunarei.

Protectiunea Austriei a supr'a acestoru gure n'ar' insemná altu ce-va, de cátu aservirea intregulu precursu alu flaviului.

Acést'a aservire, poterile au departatu-o prin declaratiunea liberei navigatiunii a Danubiului, scotiendu Rusiei, in 1856, ori-ce gustu de protectiune a supr'a acestui flaviu si, in speciale, a supr'a gureloru Dunării, pre cari se silira de a le curati de ori-ce pedice ce acést'a potere ar' fi mai potutu pune navigatiunii.

Convinsi dar', cá Austri'a voiesce a supune interese-loru sale tota partea libera a flaviului, denunciámu Europei protectrice aceste intentiuni ale vecinei nostre, si atragemu in acel'a-si tempu atentiunea guvernulu nostru a supr'a acestei cestiuni.

St. Perietianu-Buzeu.

VARIETATI.

*(Unu vulcanu nouu in Sicilia.) Pre muntele Bovin'a, in provinci'a Girgenti d'in Sicilia, s'a deschis in dílele trecute craterulu (gur'a) unui nouu vulcanu, care voma focu si cenusia, si imple poporatiunea d'in giuru de frica si terrore. Guvernulu a tramisu indata una comisiune in faci'a locului, ca sè cerceteze partea ace'a a Siciliiei, carea este plina de vulcanuri, si specialminte sè raporteze despre vulcanulu ce a eruptu de curundu.

*(Omenii si Tigrii.) Fiarele rapitorie d'in genulu mntieloru au ajunsu a se considerá asta-di numai de nisce cárpaci nepriceputi facia cu animalele d'in genulu maimutiiloru. Una foia americana raporteza, cá in provinci'a Madras, tigrii omorira in cursulu anulu 1869 trei sute unu-spre-diece persoane. Totu acést'a foia nareza, cá una tigroica a sfasfatu in cursu de vre-o cáti-va ani 140 omeni. Dar' ce sunt tote aceste victime facia cu cele ale resbelulu francesu-prusescu? Unu puiu de suveranu germanu mistuesce mai multa carne de omu in una dí, decátu toti tigrii bengalici in unu anu.

*(Multumita publica.) Subscribulu si tiene de cea mai santa detorintia morale a esprime multumita cordiala urmatoriloru generosi domni cari pre langa tote nefericirile anulu espiratu, binevoira a-mi tinde mana de ajutoriu, pentru ca mai usioru sè poté ajunge la tint'a dorita: onorab. DD. Ioanu Fulea, parocu rom. in Jabeni't'a, 1 fl. 13 cr.; Vasiliu Fulea, invetiatoriu in Jabeni't'a, 1 fl.; Iacobu Moldovanu, curatoru in Jabeni't'a, 20 cr.; Aronu Lupu, parocu rom., 2 fl.; Leone Lupu, notariu, 50 cr.; Demetriu Frandesiu, curatoru, 1 fl.; Vas. Nicolescu, proprietariu, 1 fl.; Vasiliu Popu, propriet., 1 fl.; Teod. Tomsia, propriet., 50 cr.; Florea Popu, propriet., 50 cr.; Iac. Florea, propriet., 1 fl.; Pantea Nicolescu, propriet., 50 cr.; Const. Frandesiu, propriet., 50 cr.; Vasilie Popu, propriet., 50 cr.; Isid. Lupu, 30 cr.; Vas. Olteanu, 12 cr.; Leonu Lupu, par. rom., 2 fl.; Ioanu Petru, invet., 1 fl.; toti d'in comun'a Hodacu; beseric'a rom. d'in Hodacu 2 fl.; beseric'a gr. orient. Ibanesci 2 fl.; unu romanu ladasiacu 1 fl.; Iacobu Stavila, capelanu in Lueriu, 1 fl.; Mich. Murariu, curatoru in Lueriu, 1 fl.; Mich. Fulea, parocu rom. in Sacalu, 1 fl.; Vas. Popoviciu, par. rom. in Rip'a-inf., 1 fl.; Ign. Siendrea, notariu in Rip'a-inf., 1 fl. Sum'a totala: 24 fl. 25 cr. v. a. Asemenea mi-esprimu intim'a-mi multumita si recunoscintia si On. DD. Iosifu Brancoveanu, protopopu rom., Galathionu Siageu si Cirilu Fulea, cari nu crutiara tempu si ostenele spre a-mi aduná aceste oferte marinimose. — Graeciu, 14/2. ian. 1871. Teodoru Ceontea, ascult. de filosofia.

Sciri electrice.

Berlinu, 13. ian. „Kreuztg.“ anuncia, cá generalulu Manteuffel a plecatu, d'impreuna cu statulu séu maioru, preste Versali'a la noulu séu postu (la armat'a de ostu). — Pana in primavera au sè se treca tote militifele germane pre pamentu francesu. Noulu contingentu de trupe se va urcá la 300.000 fetiori.

Lyon, 13. ian. Foiele comunistiloru ceru, ca sè se confisce averea toturoru francesiloru pâna la etatea de 50 ani, cari nu se afla in Franci'a si cari in cursu de 14 díle, dupa publicarea decretulu guvernialu, nu se voru reintorce. Totu-una-data sè si perda si dreptulu de cetatiani.

Constantinopolea, 14. ian. Organele guvernulu pledeza, facia cu conferintia, pentru desfiintierea capitulatiuniloru si pentru rectificarea confiniiloru bassarabiane, ca unu equivalentu pentru desneutralizarea Mării-Negre.

Viena, 14. ian. Intre Rusi'a si Prusi'a se porta de presinte una correspundintia diplomatica irritata.

Berlinu, 14. ian. In cercurile nationale liberale s'a latitu faim'a, cá intre Austri'a si Prusi'a sunt aproape a se inchiaia nisce conventiuni relative la viitor'a inchiaiare a pazei si in privintia concessiuniloru, ce au sè se faca Rusiei.

Constantinopolea, 14. ian. Port'a e de parerea, cá pasulu oficialu alu principelui Romaniei la suveranii europeni a ramasu fara resultat, cá-ci pâna acum nu s'a facutu nimic in acést'a privintia.

Bordeaux, 14. ian. Una depesia d'in Laval, de la 13. l. c., anuncia, cá armat'a lui Chancy s'a retrasu in nou'a sa pusetiune in ordinea cea mai buna. — Corpulu 21. se lupta, in 12. c., cu mare energia contr'a trei divisiuni ale marelui-duce de Mecklenburg; inimiculu a suferitu multu; perderile francesiloru d'in ultimele trei díle inca sunt seriose. — D'in Onans (arrondissementulu Montbeliard) se comunica, cu datulu 13. l. c., ser'a, cá ar'ip'a dreapta a francesiloru a ocupatu Orcey-ulu si St. Marce cu un'a bravura irresistibile.

Brusse'la, 15. ian. Principele de Joinville fú prinsu in Le-Mans si dusu in St. Malo, de unde trecu apoi in Angli'a. Gambetta scapá d'in Le-Mans de manelesu prusiloru numai cu fug'a.

Belgradu, 15. ian. La Prizna, in Albani'a se interpála intre tintiarii si serbi una lupta, in carea cadiura 500 victime. Caus'a a fostu, cá tintiarii si-au apropiatu una beserica. Garnison'a se portá forte reu.

Burs'a de Vien'a de la 16. ianuariu 1871.

5% metall.	58 35	Londra	124.20
Imprum. nat.	67.70	Argintu	121.75
Sorti d'in 1860	94.70	Galbenu	5.86
Act. de banca	741.—	Napoleond'or	9.96
Act. inst. cred.	250.—		

Proprietariu si editoriu ALES. ROMANU.

Redactoru resp. interim. Dr. IOS. HODOSIU.